

Sebességek

EGY VÁROS, EZ!

Ma akadály nélkül juthat be mindenki a városba. Nem érzi a vonat a határátlépést, nem zökken másképpen az autó a városköveken belül, mint a határon túli utakon. A táblafelirat még csak nem is köszön, kivéve, hogyha szülővárosodba érsz: ott bólint, korhol vagy egyszerűen csak annyit bök oda foghegyről: Jó napot. Nem porosodik másképp a bogáncs, a pitypang városon belül, mint kívül. Becsorogsz az utakon. Az aszfalt ráz, mint a rozoga vidámparki elvarázsolt szőnyegek. Itt egy repedés, ott egy öblös mélyedés, amott egy hosszanti rés: a föld akkor is mozog, ha egy lélek se lépked rajta. De különösen akkor rekken nagyokat, ha súlyos járművek puhítják. A bekötő utak, elkerülő autópályák, segéderek úgy hálózák körül a várost, mintha meg akarnák fojtani. Ha a vízszintes köteleken beereszkedik az ember, néha megretten, nem vonja-e szorosabbra a hurkot, amely ott tekereg minden város körül. Az ívlámpák hirtelen bukkannak ki a sötétből, az ember olyan szívesen csókolná meg az elsőt, mintha az életét köszönhetné neki. A fény a jóakarát jele, tessékelés, bizalomerősítés. Sokáig haladtál saját fényeidre hagyatva, de most ingyen kapsz többletet, amely a központ felé csalogat. Beérsz a nyájasabb bukkanókhoz, ezek már rövidebbek, kis ívben kanyarodnak, elvezetnek egy-egy utcához, amelynek neve is van. Az utca és a nagy utak között talán ez a különbség: ennek van olvasható neve, azoknak nincsen, csak sejteni lehet. Vagy számuk van, de nem tűrik meg sem egy régi hős, sem egy feltaláló, sem egy hadvezér nevét. Nagy, nehéz, széles utak a számokkal. Számoktól haladok nevek felé. Rendszerint, főleg, ha nem közeli keleti, száraz, kellemetlen városokról van szó, zöld övezet fogad. Vadonba bújik be a vendég, ez kétségtelen. Ritkán megesik, hogy a város pereme rögtön kő. Egy magányos épület, még a mezőben. Egy új telepes lakhatja, egy toldalék bennszülött, nemzetségalapító, akinek utódai egyszer majd a város új súlypontjából fogják megfordítani a település életét. De most az első pillanatban vagyunk. Gurulsz tehát faágak, bokrok, tömpe erdők gyűrűjében, és csak azt érzed, hogy egyszer megsokasodnak a házak, a kövek. Nyugalom kell, hogy meglásd a zöldet. Ha túl gyorsan tepersz a kocsival, nem láthatod meg, amit egyedül a lassúság kínál. A házak kissé kormosak, porosak, nem tudni, hogy a fák árnyéka vagy a vonatkürtő vagy a kipufogott gáz kapaszkodott-e meg rajtuk. A város szélén még jókedvű az érkező. Bent a központ körül meglassul a forgalom, de akkor már nincs türelmünk a lassúság áldásaihoz. Amiben lakik, azt csupán szemmagasságban figyeli vagy hagyja figyelmen kívül az ember. Néha meghökkenek, micsoda furcsa tornyok, faldomborművek, tetőcsúcsok és csatornaformák között töltöm az időt. Céлом megvakít, bárgyúvá tesz, úgy futok teendőim után, mint agárversenyen a fürge állatok a róka farkok után. Senki nem látja célomat, de én se látok mást, csak a célok rugóján rángatott kísérteteket. Mert ha nem szólunk senkihez, nem sokban különbözünk a kísértetektől. A némaság, még ha mozog is, félelmet ébreszt. Egy kacsafark hajú, negyvenes férfi rohan barna aktatáskával a kezében. Tizenegy óra van. Már elintézett valamit? Vagy éppen menekül valaki elől? Mozdulatai azt mutatják, hogy régen imádkozhatott. Elszokott az áhítatos órától, szenvedély fűti, vagy

pénzt lát gurulni a lábai előtt. Egy piskótalábú nő megáll egy pillanatra. Úgy néz, hogy nem akar nézni. Őt nézd, azt akarja. Akaszd rá a szemed, és megbizsereg véredben a déli sarok. Furcsa ez a női incselkedés. Ha leszólítanád, adná a sértődöttet. Vagy felelne kedvesfélén, de azt sugallná: odaadná neked féltett kincsét, de ne most kérd. Valahogy megzavarodik az ember ettől a rengeteg ismerkedni vágyó figurától. Kimész a tömegbe ismerkedni. Szűk teraszokon kényelmesen üldögélnek azok, akiknek van legalább annyi pénzük, hogy apró csörrenéssel kössék az egyik percet a másikhoz. Habot szopogatnak a ráérősek, élvezik a régi függőségi viszonyoknak azt a báját, amely kicsiny szívességek elfogadásában áll. Jön a pincér, leteszi a tálcát. De ez valahogy oldalazva áll, mintha csak a vállával udvarolna. Alig szól valamit. Nincsen különös testtartása, amely saját szakmai éleslátásra utalna. Mintha azt mondaná: „Te pótolható vendég vagy. Ha nem te jössz, jön majd más.” A vendég ilyenkor sértett szerelmes, vagy egyenesen megcsalt szerető. Alig tud nyelni, kis gombostűk kúsznak a feneké alá. Aztán, ha tovább megy, leszáll egy aluljáróba, ahol mindenki furcsa zajokkal formálja azt a lármát, aminek földalatti jelentése van. A föld alatt másként mozgunk, mint a föld fölött. Már ha mozgunk még. Mindenki lomhább, testesebb, halottabb. Olyan esetlenül kezd mozogni, mintha biztosítani szeretne magának egy helyet valamely vészkijárat közelében. Vagy tényleg a hátán hordozná azt a földréteget, amely elválasztja a felszíntől. Nem fél, hanem szorong az ember. A szorongás színe pedig mindig a szürke. A csőből, ahol a földalatti fut, nyirkos, szúrós szelek fújnak. Nem alvilág, hanem alsó világ ez. Közben fenn, a fényen, a roskadni készülő tűzfalak és utcafrontok között a halandók egymás lábaira tűzik lépteiket, és arra gondolnak, hogy távol és közel már az este. A villamosok sárga csikorgással cihelődnek, peronjaikon néha a szokásosnál mélyebben néznek egymás arcába ismeretlenek, vagy elfogadják az aluljárók szögletében ragyogó látványpektség kétes ajánlatait. Kíváncsi alakok megállnak az antikváriumok kirakata előtt, és megnézik magukat egy régi lexikon tükrében. Cipője orrára ritkán pillant az ember, esetleg csak az, aki vigyázva kerületi a kutyaürüléket, aki találkára megy, vagy aki túl buggyosnak érzi a nadrágját. Én is meg-megnézem a cipőfelsőm harántpedéseit, és szurkolok az új párosnak, hogy sikerüljön beilleszkednie a poros városi pást szokásaiba. Tartózkodva kell járkalni itt. A járdák sarka itt-ott besüpped az aszfaltba, kitörtek a sarokkövek, sok friss váladék folydogál nagy igyekezettel, csatorna reménye nélkül, póznák merednek utunkba váratlan pontokon, éppen ott kezd lejteni a járda, ahol emelkedni kívánt azelőtt, és a füstben térdmagasságban még kisgyermek is sürgölődnek. Micsoda város, ez! Talán az enyém, talán az utódomé. Ebben, mindketten ebben bujdosunk.

ÓRÁK SORBAN

Órákra nézek, tizenegy. Fenyéget a dél, ebédelni kell, készülődni a kevésre. Mi volt kilenckor? Őszi, bágyadt fény az udvaron, siettem fél tíz felé. Ablakom előtt a cserepes virágok lankasztják leveleiket, a szürke fal tartózkodik már a sugaraktól, vagy nem szívja be őket, pedig a téli homályra gyűjt. A derengő párák, az éjszaka utódfüstjei gomolyognak a gangokon, felvakkant egy kiskutya az egyik lakás mélyén. Nem tudni, kínozzák-e vagy éppen örül, a hangok mindkettőt sugallják. Mit tennék, ha látnám a jelenetet? Mit szólnék a jókedvhez, mit szólnék az ütlegekhez? Nem szólnék talán semmit, mert én is voltam kutya már. A másodikon kilép az ajtón egy kamaszlány, amolyan szerelem és csalódás közötti korú, esetleg tanulja még a lélek viselésének bizonytalan szabályait. Megcsikordul egy redőny, nincs egyedül. Álmaid rendezgeti egy korai özveggy a lemezcsíkok mögött, nem számolva többé végtelen napokkal. Az árnyék balról jobbra kúszik, hűti már az egyik falat, a tűzfalat, amely hidegnek született, és minden nap hidegen hal meg. A függönyök későkorai rebbenése kíváncsivá tesz. Mintázatuk a lakók elfelejtett bántalmait, rövid gerjedelmeit vegyíti. A bánat egyensúlyába szorul mindenki, ha már lerótt hosszú utcákon néhány lépést. Nekem hová kellene indulnom? És mi volt tíz-kor? Arra már csak röviden emlékezem. Milyen porladékony a friss emlékezet. Mintha most takarítanék meg valamely újdonsült tőkét, annyira érdekel ez a tolakodás. Most süpped el tudatomban, átszűrődik a tudat mély sárgaföldjén is, le egészen addig, ahol sűrűvé vagy üressé törik. Ebből fogok élni. Hív valaki telefonon, hallgatag és követelő hang. Erős volnék, hogy gyenge lehessek, de most nem szaladok előre ígéreteikig. Most nyerem az időt, érzem, ahogy kikerülöm a szavait. Hadar és várakozik. Nem találok a mentelem módját, nem tudok kölcsönözni semmit a szívemből. Magára hagyom vigaszommal. Kezden vele ő valamit, hiszen úgysem az enyém. Vészesen közeleg tizenegy. Hátha becsengetnek, elterelnek, eltérítenek pár pillanatra. Ki vezet el

a nap közepéig? Máskor, nyaranta, fülledt hullámokban látogat meg a dél. De most fádom. Sok a bőröm, sovány vagyok. Járatom magam aránytalan, széles mozdulatokkal, mintha nagygyűlésre mennék. Nem gondolok pedig semmi jóra, ami meghosszabbíthatná életemet. Párhuzamosan fekszem az éggel, mint egy tágas fennsík, mégsem látok túl messzire. Fölfele rövidlátó az ember. Talán lefele kellene érdeklődnöm, a sűrű, kemény földrétegek között. A rossz mindig közelebb van, mint a kilátó. Fölemelem a hangom, hörgés, recsegés, ez vagyok. Most suttogva érek kedvesemhez. Leejtjük egymást, mert törekenyek vagyunk. Felszedjük egymást, mert jó megismerni egymást darabokban. A darabokat már nem tudjuk leejteni. A szemközti ablakban most megjelenik egy fehér emberi folt. Most kezdi a napot, vagy befejezi a tegnapot.

Tizenegy. És kiben bízhatok majd délben? amikor a föld bízik a napban.

ÚTKÖZBEN

Itt haladok délután a Mártírok útján a mártírok között, akikkel megosztom az autóközi időmulatás törekeny, mulandó másfélóráit. Gyorsítok, lassítok, ha lassítok, észreveszem, amit a zöld lámpáért versengő, sebességből sebességbe zökkenő profilok kínálnak. Egy núbiai nő alacsony fordulatszámom, ezerkétszáz köbcentivel, augusztus végi bőrrel szalámis zsemlet májszol. Lehúzott, félig lehúzott ablak. Nem világos előtte a táv, sem a korlátolt szélesség, sem a kandi halandó, aki oldalról a szájába néz. Arca kissé hólyagos, szemhéja alulról felfelé csukódik, mint a tyúkoké, vagy csak én választottam meg hibásan szemszögemet. Ujja vékony, mint a sirály lába, orra hegyesen bökődik a szélvédő felé, mintha egy végkiárusításon éppen megragadná a legolcsóbb, legjobb darabot. Harapás cápagyomorra vall. Édes éhesem, hová sietsz? Érted sietnek, tudom, azért sietsz. Vegyél át valamit tőlem, akár a bánatomat. A türelmetlenségemet. A türelmemet. Az ablaküveg a válát már eltakarja. Szép csúszkálni krémezett bőrök lejtőin és felindulva hinni a nyárvégi női vállakban. Semmi nem emlékeztet itt sarokházakra, minden elkísér, és rózsásabb egek felé halad. Egy férfi cigarettájába szítpant, ornyergéhez emeli a kisujját, de aztán megtorpan, elgyűri a mozdulatot, mintha két kis szégyen ütközött volna össze benne. Spanyolos magyar szenyor, arcélét némileg leköszörülte az emberközi horzsolódás. Alig emlékezhet a villamosjegyre, látszik, önmozgatási fölénye elfojtotta benne a villamoskorszakot. Barna copf csipkés hajráffal, illatos tekintet, bizonyára minden nap legalább kétszer víz alatt van. A tisztaság a nők házája. Gyorsolvasással követem a mellettem elsikló példányokat. Mind teremtmény, a teremtés egy-egy emléke, azért szeretem. Vagy mintha a teremtés forró napjait szeretné újra átélni. Mit is mondok, átélni. Őt fehér peremű habos köröm az ablakban. Gondolom néha, vajon milyen a másik öt köröm? Mindenki keze kétféle. Miért különbözik annyira két kezünk? Lám, megint egy háromméteres ruccanás. Egy kiscigombóc teper be balról, cipőnagykereskedés. Milyen pokolban álmodhatnék én ilyet, ha meghalnék a halálos bűn állapotában. Járhatnék-e külön a pokolban és külön a földön? Hófehérke ragyog fel egy izzadsárga dobozka füstjében. Nem tudom elképzelni, hogy macskaszagú harisnyában ül, dühöngő ősök nemzették, és szenvedélyes kutya-sétáltató. Őt csak a legártatlanabb hím angyalok rebbenthetik meg éjszaka, és akkor is csak egy makulátlan életű szent által megörökített arany legendában. Talán nem ért még a K betűhöz az ábécében, de római latifundiumokon silabizálja az öreg Plinius bölcsességét, a jó családi hangulatok titkait, a férfiaságot nagyító női áhítatot, és a felforrósodás esélyeit. Ártatlan, és jaj! gondolom! Sűrűn képes rikoltani, mint a pávák. Ezek itt mind velem robognak. Nincs szükségem mágiára, hogy meghosszabbítsam az életemet. Senki ne mondja, hogy a nagy dolgok nem a kicsiségben zajlanak le. Én magammal beszélek istennel.

OSZTYAPENKO, NULLA KILOMÉTER

Ahol az utak elválnak, ott szoktam emigrálni az autópályára. Ezt a szürke, kék sávot már csak négy keréken lehet elérni, oda nem vezet járda. Vannak még járdamaradékok a fehér oldalcsíkok mögött, nyilván azoknak a lakóknak, akik nem utaznak tovább, hanem minden nap megállnak, és elvágják a délutánba tekeredő fonalat. Itt elhalkul a fű, porfüggöny mögé húzódnak a házak. Nekem egy keskeny pálya van kijelöl-

ve, három járszalaggal, azok közül választhatok. Soha nem álltam meg itt körülnézni, de emlékszem, hogy sok gondolattal ezelőtt erre laktam, a vasúti sínek felé lejtő utcában. Olajért menni marmonkannákkal, télen, a hóban, égető feladat ez a gyűlékony kisembernek. Itt gyorsítok embertelenül, megejtem első előzést, ösztönösen a középső sávon haladok, balra és jobbra nézve. Sokáig befele jött itt egy szoboremlék. Zászlót tartott a kezében, izompacsirta, azt tudom. Napközben, az iskolában hallottam, hogy parlament. Fehér zászlóval közeledett Pest felé, hogy beszélgessem ezzel a nagyvárossal, az anyavárossal. De az anyák halálos fegyverek. Ahogy gyorsulok, megbecsülöm szabadságomat. Arrafelé kissé púposodik az út, csak a táj homlokát, hajviseletét látni. Magas legyesszürke lakótelepek balra, kormos pályaudvar és motozó, zümmögő autók között. Kedvesem jobbomon, megkérdezi: „Bekötözted magad?” Korán reggel van mindig, amikor bekötözve elindulunk. A messzi városokban már ránk gondolhat valaki, aki nem ismeri, honnan jövünk. Itt keresztben átkelni? Kötve hinném, hogy akad olyan bolond. Maga Osztyapenko is a két térfél közti fűben rohan befelé, a felüljáró irányába, ahol majd el kell döntenie, hogy a Petőfi-híd vagy a Margit-híd felé zuhan-e tovább. Kétoldalt buszmegállók szegélyezik a terepet, tarkaszürke foltokkal, szatyormotívumokkal, egész alakos mintákkal. Mit gondolhat az álló ember? Az, aki rákapcsol, elveszít néhány gondolatot. Én már a dombháton, a völgyteknő előtt gyanítom, hogy most egyetlen pontra kell szögezmem hosszú órákig a szemem. Sokszor szeltem át, de soha nem láttam a Hanságot. Mindenén átmentem, de semmit nem tapasztaltam. Talán a kis ragadozókat az útszéli póznákon, azokat látom, vagy legalább meg tudom számolni. Útkanyarokat, a táj süllyedését, emelkedését, utam minőségét, időleges betegségeit, hosszát időben mérve: ezeket ismerem. Ott, abban a jobbkanyarban szoktam száguldani. Célibányos és sebes vagyok, mint a rigócsőr. Lassú, de vágatni képes szeretnék lenni, mint a medvék. Én ismerem négy kerekemet, négy kerekem ismeri a kátrányt, kátrány ismeri a célt, hiszen a mezők mellékén mindig éppen ahhoz a házhoz vezet, ahová elindultam. Mint a higanycsepp, úgy szököm a pályák lázmérőcsövében, merev figyelmem és bágyadtságom tartályában. Ha gyorsan haladsz, megváltozik a beszélgetés. Ha lassan haladsz, kikerekednek a témák. Osztyapenko befele vonult, én kivonulok. Onnan mérem a távot, ő a nulla. Még ma is, pedig már nincsen, vetek rá egy pillantást, ha kimegyek az országból.

LESZÁLLÁS

Nem tartozom senkinek szomorúsággal. A múlt héten nem voltam otthon, levetette magát a negyedikről az udvar betonjára egy nyolcvannégy éves asszony. Éjjel fél egy körül járt, hallom. Én akkor szoktam ki-menni a körfolyosóra, l'ultima cigaretta. Ha itthon vagyok, lenézek utána a mélybe. Milyen látvány lehet, elzuhan az orrod előtt egy ősz hajú test. A puffanás megdöndítette az udvart, hallom. Reggel a földszinti ember, az ő ablaka alatt hevert a tetem, azt mondja szomszédomnak: „Az éjjel valaki kifingott.” Én kétszer ha beszéltem vele életemben. Vastag szemüveg, némaság nélküli hallgatás, kenyérbél arc. Egy lakásban élt egy hatvanas férfival, annak két gyerekeivel. Azok másnap lehordták a pincébe az asszony minden elhagyott cókmojkját. Haragudnom kellene rájuk? Nem ismerem őket. Részvétet kellene nekik nyilvánítanom? Lehet, hogy ők siettették. Ha találkozom majd valamelyikükkel, mit mondjak neki. Talán bánatos vagyok. Mindenkint vádol, nyilván, ez a tett. De minket is? A bánat közössége vagyunk. Meg lehetett volna-e akadályozni? De kinek? Rám tartozik-e, hogy meggyilkolja magát a szomszédom? Ez az önvédelem, önvádalom hangja. Hiszen Jézus is öngyilkos lett a keresztfán. Előtte hitt, roppant erősen hitt, utána is hitt, roppant erősen hitt, de ott a kereszten azt kérdezi, amit kérdez. A miénk volt ez a néni? És különbség van a bánatban, ha vén néni hal meg vagy ha egy középkorú férfi? Egy dolog van itt, annyi bizonyos. Egy bánattal, névtelen bánattal több vagyok. Újjonnan tudok valamiről, ami neheztelést okoz. Egy árnyalattal keserűbben kell gondolkodnom. A világ másnak is kaka. Átmegek a szomszédasszonyhoz, elmeséltetem. Néha nevet, mint egy színes kréta. Hallom, mondja, azt hallom. Ők aludtak már. Ő gyógyíthatatlan betegségre gyanakszik. Na ja, de mit tegyek most ezzel a nyilvánosan lefolytatott befejezéssel. A szemközti fiatal nő, hatodik hónapban várandós, azt mondta: „Annyira megrémültem a látványtól, innen a harmadikról, hogy majdnem megszülettem.” Összeférhetett volna ez a két esemény, a meghalás és a megszületés. Származik-e ebből valami jó? Ő halott, ez kétségtelen. De hogy megtudott-e most valamit? Mi megtudtunk valamit? Ha ezután kinézek innen a har-

madikról, már azt is el kell képzelnem, milyen lehet azon halálra zúzódni. Hogy micsoda szűk lehet az élet, csak az tudja, aki már nincs. Ez most negatív hős? Semmi rokona nem volt, hallom. Senki nem emlékezett rá a múltidőből, de eztán néhányan emlékeznek majd tetteire a jelenidőben. Sem sokat nem gondolok rá, sem keveset. Valahogy egy darabig most itt fog ködleni, a sajnálat, a nem személynek szóló szomorúság, az eredménytelen töprengés és a bágyadó részvét érzelmi ködpáráiban. Ismeretlenek öngyilkossága valahogy mindannyiunkra tartozik. Az öröm legyen magántulajdon. De az, hogy valaki megsemmisíti magát mások szeme előtt, nem lehet mellékézés. Sokszor megesik, hogy nem elveszítem, csupán eldugom a céloim. Ez vigasz. De minden vigasz hamis.

POROSZKÁLÁS DÉLELŐTT

Ha mindig tudnám, mit keresek, amikor keresek, még soha nem találtam volna semmit. Szemerkél az eső vékony csikokban, mint a szalmacseppkő. Ennek a férfinak olyan szaga van, mint a Keleti pályaudvarnak kora reggel. Nehezen emeltem ki a lábam az ágyból, pedig először csak a sarokig kellett előrehatolnom, ahol ismeretlenek várnak általában. Egy tejcsarnokmellű, sötét asszony pofozta fiát, mert az nem akart egyedül iskolába menni. Én se mentem szívesen negyven éve, kellemetlen a váltás az óvodából az iskolapadba. Unokabátyám egyszer szeptemberben a patikába küldött. „Néni kérem, van családi csomagolásban?” „Neked van családod?” Második lehettem, beszorult a fejem a lépcsőfeljáró két téglaszlopa közé. Sokára szabadítottak ki, vörösen és könnyesen. Talán akkor is magamra hagytak, mint ma délelőtt. Én csak egyedül tudom megtalálni a félvilágot. De amit egyedül kellene megtennem, attól irtózom. Például a lábkörömvágástól, a fogmosástól, az időben lefekvéstől. Kimegyek áldozatnak az utcára. Duzzad a szám a piaci illatoktól. Szeretnék megint elkövetni valami hübs juvenil ostobaságot, ha értik. Miért ne lehetnék rakoncátlan. A társadalom támaszaiból elég van, ők jeles első bizonyítvánnyal kezdik és patkó alakú padokban végzik. Nekem még van saját arcom, én még lehetek ostoba. A cukrászdában habos kávét iszom, rigójancsival. Olyan a felsőajkam, mintha egy barna kis bundásállat az imént olvadt volna el a bajuszomon. Miért nem jöttem felém, cicababák? Követek egy nőt, aki a patikába tart. „Mire jó a kvamatel?” Az embernek egy bizonyos koron túl szüksége van gyógyszerre, csak valami kis betegségfélét kell igazolnia. Figyelted már a patikuslányok kedvességét? Milyen legyenek, hogy kedves legyen hozzám a város személyzete? Feltartóztatnak metróellenőrök, mogorva butikosok, terelőúti táblák. Úgy haladok, mintha loptam volna magam az éjszaka. Úgy érzem, egy darabig számolják lépteim a halpiacon. De nem baj, gyötörjetelek, szorongassatok, hámozzatok meg. A magyam olyan, mint a mangóé, azt soha nem látjátok meg. Már tizenegyre jár, és én visszavágyom a kilenc órai frissesség után. Most egy fékcsikorgásban karcolódik meg az idő és a csend. A koraérett részeg a sarkon lármazik, mint egy húgyot gargalizáló tenorista. Emberek mozognak, mint az árvíz. Buszra szállok, 2004-ben, Budapesten. „Szálljon ki, kérem, a s...emből, kérem.” „Nem vagyok én, kérem, ló...sz, kérem.” Na ja, itt gorbák a mezők. Talán ha átmennék Budára, ott a jobb parton máshogy világítanak a gyerekszobák. Ez a két faj, a budai és a pesti, ez két pokolból vagy két mennyországból származik. Megint kiűt a katolikus vér. De engem, talán elhiszik nekem, ez a fröccs hároméves koromban ért, aztán még újrátam egészen a bukásomig. De talán ha itt most jönne egy húsvéti menet selyemzászlóval, beállnék, hogy ismét szabadon járjak. Látják, én akarom megmondani magamnak a fontos dolgokat. Még akkor is, ha töredék vagyok.

ODA ÉS TOVÁBB

Megindulni, mint a láncfűrész, hívás nélkül, és váratlanul megérkezni, ahol hívatlanul is várnak, mindig várnak, némelyik nap ebből áll. Sokan érdeklődnének, és nem tudod, megkínálnának egy ritka falattal, és nem tudod, megpöccintenének álló helyzetekben, és nem tudod. El kell érni az embereket, hogy tovább haladhass célod felé, célod fele magadban van, másik fele szemed előtt. Ne fázz a meglepetéstől. Csöngettem én már kapuknál elhagyott sikátorokban, kopogtattam kihalt parasztházak kerítése alatt, bezártnak látszó

bódék ablakán. Ahol ablak van, ott megéri kopogtatni. Ha nem mész be sehová, még ki se löknek. Én sokat tartózkodtam kinn, még szükségemet is kint kellett végezniem. Képzeld, kimentem az ajtó elé, vittem újságpapírt, abba végeztem, és levittem a kukába. Ismertél már valakit, akinek nem volt végzőhelyisége? Én ilyen voltam hosszú éveig. Áldom Vespasianust, tudod, róla nevezték el a párizsi közcéceket. Nyilvánosan éltem, várótermekben, köztéri padokon, autóbuszokban melegegtem végállomástól végállomásig, klubhelyiségekben olvastam klasszikusokat, villamosokkal mentem ki a város határáig, egészen a disznóhizlaldák harcvonaláig, hogy legyen valahol. El tudtam végezni, legtöbbször el tudtam kis és nagy dolgaimat. Köztéri órákról tudtam az időt, sokáig ettem éttermekben, hogy melegegbb legyenek, hentesboltok asztalainál ettem disznóságokat állva. De ez a nagy dolog végzése, ez nehéz volt. Ha megérik a szagát a szemétkben. A szemétk nem emberi ürülék. Mit csináljak önmagammal, ha következményeim is vannak. Vigyem odébb két utcával? Ha lefülelnek. Bepiszkítani a várost, bekenni, nem az én ízlésem. Úgy kell elindulni, hogy közfürdőkben tisztálkodhass. Otthon nincs semmi, otthon nincs. Talán a Feneketlen-tó a hazám. Nekem kicsi a hazám, alig ismerem. Ez az ismeretlen ismerős, ez a haza-mag, csíra, ez nekem a kosztolányi és a móríczk közt kattogó vidék. Macskakövek, keramit, két kocsmá, posta, amikor már hajnalban várom a postásunkat az árvaellátással a posta hátsó kijáratánál, mert délig sincs eledelem. Ha kiérsz a gombához, az a szabadság. Oda-vissza, kicsit arrébb, lejjebb, oda és tovább, megolvadt járdákon, fél napi pénzzel, mellbeverten. Csak elrepülésed idejét ismered, mint a vándormadarak. Lerázni a legalsó emberséget, amit a haza nagy adagokban kínál. Nekem már gyerekkoromban kifele állt a szekere rúdja. Nem ide gyökereztem, csak ide születtem. Megdöglhettem volna egy futó náthától, ez volt a haza. És a haza két hazafija, aki ide származtatott. Haza nincsen jó szülők nélkül. Talán ha úgy képzelném, hogy anyám jó szándékai. De éppen a jó szándékokat kell szigorúan ellenőrizni. Engem csak anyám és a jóisten teremtett. Az anyá bizonyos, a jóisten bizonytalan. Mindenesetre nők teremtettek, meg esetleg egy-két öregember. Kire emlékezhethnék még a jószándékúak hadából? Volt egy félkarú, vén szabó, csirkecombot rántott nekem, és a falicsapba pisilt. Talán ő az apám.

UTAZÁSOK

Nem utazom én már, csak a harmadik és a földszint között. Nem futok fejjel a földnek, mint az az asszony, amelyik néhány hete a negyedikről ért a betonra, hanem bumlizok a liftes dobozban, többnyire egyedül, szomorú esőkabátként. A liftben villany ég, piros lift, téglá alakú ablakaiból ki-kilátok a lépcsőházra. Történik útközben több is, mint hogy én fent vagy lent megérkezem. Sőt már előbb is. Ha lent vagyok, a lift a negyediken. Ha fentről indulok, a kabin lent kussol ülő helyzetben, pihenőben, vagy gyengélkedőn. A nyomógomb nélkül nem áll előttem semmi, hívnom kell. Jön értem, micsoda pompás érzés. Nyikorognak, vásznak a drótkötelek, a doboz megáll. Belül feliratok, négy piros gomb, s amint belépsz, villany. Most három napja azonban világítás nélkül utazunk. Miért ne utaznánk sötétben ott, ahol a világosból már mindent unalomig ismerünk. Vakon megnyomom a legalsó gombot, vakon megnyomom a harmadikat, el nem tévedhetek. Három napja néha azon tűnődöm, miért szeretek világosban liftezni. A fényben sem látok semmit. Talán jobban hallom a lépcsőház zajait, mint most, sötétben? Félek, félek, talán a kívülállók tudják, miért. Egyszer már beszorultam, de akkor égett benn a villany. Állsz a két emelet között, és érzed, hogy öszülsz. Bizsereg a vér agyadban, ereidben, be vagy zárva, nem tudsz kijönni, ki tudja meddig. Egy perc nem árt, nem is gondolsz rá, hogy netán itt ragadhatsz fél óráig, egy óráig. Leghamarabb a rettegés jön, ha váratlan helyzetbe szorulsz. Fél óra börtönre ítélt a lift a múltkor. Kérdem eltem valamivel. Hazudtam, mindenki hazudik kicsit. Elárultam valakit, azért kaptam a büntetést. Miért ne hinném, hogy kis hétköznapi áruháromért kaptam fél óra börtönt. Most pedig ez a sötét három napja. Ha megakadnék a sötétben, mint az életemben. Nem, eddig még mindig tovább döcögtem. Van itt egy kis téglalap alakú sötétség, belépek, az formál, küld ki a napba, vagy hoz vissza a lakásba. Ennyi sötétség a lakásunkban is van. Az ott a folytatása. Ugyanabból az anyagból. Este meg tele van vele a város. A szomszéd szemében is az a fekete fény, talán éppen a liftből hozta. Főlöskégesen találkózol bárkivel, nem tudsz arcot váltani vele, szót sem. Mielőtt belépnél, jól megnézed a kívánt gombot, hogy el ne téveszd, becsukod az ajtót, le nem veszed róla a szemédk, megnyomod. Ennyi erővel mehetnél akár a pokolba is. Az út kezdete oda bizonyára a földön sehol nem sötétebb. Fölfe-

lé is inkább a pokol jut eszembe. De jobb hazaérni a sötéten át, mint kimenni sötéten át a világba. Itt a harmadikon már egészen enyém a levegő. Néha idejön a fiam, itt vesz levegőt, innen megy el. Ketten élünk itt a párommal. Mindig sötéten át érkezünk meg a derű fennsíkjára. Szeretjük egymást, ez a mi szomorúságunk. Szomorúan nem tudjuk elhagyni egymást. Egyszerre nem tudunk beszélni, csak egymáshoz. Nem tudok betelni elvarázsolt fájdalmaival. Ő minden egyes fájdalmát meg tudja nevezni. Olyan, mint a pásztor. Három napja velem jön, amerre a lift jár.

SÉTA

Ha kilépek a kapun, a Körút felé veszem az utam. Nem akarok menni semerre, mégis a Körút felé veszem az utam. Balra fordulok, miért is fordulnék jobbra. A Vizafogóban semmi keresnivalóm. Vonz a Körút, kissé török, meghajlik derékban az utca, az elejét nem látni innen a végéről. Autók álldogálnak a járdára döccentett kerékkel, ferdén, mint a halcsont. Kerülgetem a foltokat, egész bolerót lejték az olaj-, húgy- és hányásnyomok körül. Feladatokat bonyolítja, hogy kutyák is szellőztetik errefelé a feneküket, nem gondolnak óvatlan cipőtálpakra, figyelmetlen járókelőkre. Utamat részletesen kirajzolják a járda járhatatlan felületei, nem is kevés. A parkoló autók eleve ellopják szabadságom felét, szinte a falhoz nyomnak. A fal mellett azonban, ha esik, nem haladhatok szorosán, mert nyakamba hull a csepp az ereszről. Ha nincs nálam ernyő, megpróbálom kiszámítani a csapadék csepegési pontjait, szaporázom vagy lassítom lépteim, csak hogy az eresz alatt mehessek. Ha most csöppent le, gondolom, akkor oda most lehet lépni, hiszen csak később jön az újabb adagocska. Nem, tévedtem. És éppen a sálam és ingnyakam közé kell beesnie. Szóval szerencsésebb, ha van nálam esernyő. Ilyenkor átengedem a legbelső sávot az ernyőtleneknek. Marad egy félméteres csík, a járda belső harmada-fele. Ott nagyjából a következőkkel érintkezem: csikkmaradványok, papírgalacsinok, elkenődött váladékok, galambürülék. Nem haladhatok egyenletesen, mert akkor állandóan meg kellene ütköznöm a szembejövőkkel. Olykor-olykor megállok, behúzodom az autók orra közé, elengedem a gyalogostestvért, s aztán újra meglódulok. A járdán a mocskot kerülgetem aggályosan, a kereszteződésekben a forgalomtól félek. Ebben az utcában, ahol lakom, minden megtörténhet velem. De minden utca véget ér egyszer, ha már elkezdődött. Ha ilyen egyszerű volna. Bécsben van egy utca, amelynek csak neve van, de nincsenek házszámjai, nincsen vége és eleje. A Ballhaus-tér és a Minoriták tere közötti utca ez, a Bruno Kreisky utca. A házak a hátukat mutatják itt, szájuk nincs, életük csonka. Közben én itt haladok a Körút felé. Göröngyös, végtelen utca ez, sok a mellékutca benne. Hosszant is több utcából áll. Régen, a háború előtt több neve is volt, máshogy hívták a fejét, torát, potrohát. Sokszorosan ízelt utca ez, nyílt, rugalmas utca. Kevés házhíj, régi, hámló homlokzatok, hullámos úttest. Mérem az időt, tizenhárom perc innen a Körút. Hátul lakom a zsák mélyén. Itt, a kocsmák vidékén már érzi a zsákvázszon dörzsölését az ember. Bármikor kipottyanhatsz egy lyukon, beeshetsz egy szakadékba. Az új lakóparkok méretes tömitései csillapítják tériszonyomat. De én nem arra járok, nem az elegáns alvégben, nincs az újjgazdagok tárnáihoz elég fényes bányalámpám. A Körútra kiérni még ma is élmény. Senkivel nem kell találkoznom, hogy kiérjek a sivatagból. Nem megyek, nem mehetek ott tovább egyenesen, mert túl erős a sodrás. Balra megyek vagy jobbra megyek, mindenképpen szégyenkezem.

ÁMOK

Ki az Aréna útra! De azt már Dózsának hívják. Átadom a kulcsot a bajuszos feketének, ő helyettesíti a szőke bojtárt, akivel megbeszéltem a kulcsleadást. Mondom a számot, felírja, átadom a kulcsosomót, még a nevet se kérdem, rohanok ki, jövök, bandukolok haza izzadva gyalog a déli füledt őszben, szivacsos a homlokom, hágok át a széles Vácin, messze a lámpánál megzúdul az új kocsioszlop, puff, tekerek fel, rossz a lift. Miért adtad oda a kulcsot egy vadidegennek? förmed rám valaki itt a négy fal között (rokonom lehet vagy mi). Tűz, már vár az iskolánál a gyerek, vége a csellóórának, ha vége, beteg volt a tanárnő, kiérek, mindent feltúrtak az utépítők, egy nagy gurigacsövet visz odébb egy törpe dömper, négyen tuszkolják fel a kisbillencsre,

aztán söröznek. Várok, toporgok, vakarcsok dőlnek ki az iskolából, rágnak, nyávognak, vonaglanak, szülők gördülnek be a keskeny, sárga utcába autókon, várok. Várok, hogy száguldhassak megint. Kicsöppen az ajtón a fiam, hurcolja a csellót, horpasztja, lapogatja, torlasztja be a kocsiba, alig szól, talán majd harmadik gondolata lesz a köszönés, nem evett bizonyára, rohanunk fel a Várba, ott beesik a végébe, én felteszem az ebédet, tészta bontatlan zacskóban, milánói, sajt nincs, fagyos piros lepény az egész, vízzel felöntöm, kavaram, puhul, újra szósszá puhul, várom, puhuljon a vízben a tészta, még mindig kemény és keményítőízű. Húsz perc múlva viszem be, elég lesz kettőnknek, mindegy, én keveset eszem majd, a gyerek még mindig ül a végén, kiderül, nincs végépapír itthon, mit tegyünk, tíz perc múlva szól, ott van a papírsebkendő az ágyán, bedobom, ne érezzem a szagot, ő nem szégyenkezik, bedöngöljük a darálthúsos-paradicsomos tésztát, és utána mit csináljunk? Az itt a kérdés. Ledőlök az ágyra, ő is odakuporodik mellém, beszélünk Európáról, a tajgáról, gombfocizunk, kicsit meggyúrom, hempergünk, látom, nő a foga, olyan kis rizsfoga lesz, mint nekem, a nevetése ugyanaz a száraz borznevetés, mint az enyém, a harapással rokon, én szeretem, a harapással együtt kell őt szeretni, harapásból született, csikálom, élvezi, hancúrozik, kergetőzünk a lakásban, közben kinyitottam az ajtót, menjen ki a szag, kinn az ajtó fölött kopácsolnak, megiszom a kávémat, ne fáradjak el hamar, már lenn hömpölygünk a földön, ő nevet, nevet, üldözteti, gyúratja magát, talán olvasni kellene, beszélgetni, de nincsen rá idő, ki kell mennem meghosszabbítani a parkcédulát, mert megbüntetnek, mindjárt jövök. Korábban jön ma az anyja, írta, mert az egyik tanítvány mamáját operálják agydaganattal, már háromnegyed hatra itt lesz, írja a napi eligazításban, a papíron, amit mindig itt hagy. Emelgetem a fiamat, huszonhét kiló, mondja, mindjárt háromnegyed hat. Jön, tényleg jön a mama, őt szerettem valaha, hoz egy üveg barna sört, rágyújt a sörre rögtön, ahogy belép, mondom neki: „de nehéz ez a lurkó”, erre azt mondja, ne nyomogasd, bekakil, meg azt mondja még: én nyolc éve minden nap megemelem, csak azért tudom megemelni. Én nem vagyok este hatkor már, de ez az én fiam, akiben örömem telik.

A VÁROS PEREMÉN

Elindulok vidéken élő barátomhoz. Elindulhatnék vonattal, azt mondta, naponta nyolc járat halad arra, elindulhatnék busszal, inkább a déli kocsival jöjtek, mondta, mert az csak a csomópontokon áll meg. Autóval lépek ki a házból, abból naponta huszonnégy is indul, az is alig áll meg, csak a benzinkútnál, és azzal lehet barangolni és tévelyegni. Hepehupás az út, Pest határában behunyják szemüket a kisistenek. Sötétedik, esteledik, szürkül. Berobbanok a solymári csöbe, cső ez a faluváros, leereszkedem a völgybe, ahol csakugyan horzsol a hűvösség, aztán tovább. A helységek névtábláit olvasom, tovább, megyek négy gumin, megint egy zsákban zötykölődöm, igen, megjöttem. Pontos, barátom roppant pontos leírást küldött, azzal tájékozodom. Ha begurulsz a városba, jobbkézt egy nagy gyár, két részes, középen bejárattal, fehér panelszerű elemekből épült falak, látod majd a kandeláberes világítást, így írta, ilyen régiesen, tovább, a gyártelep kapujában zöld tányérsapkás őr áll, erről ismered meg, hátul az udvarban magas csapágykupacok, csörlőcsörömpölés. A butikok során baktatsz tovább, kisbetűkkel látsz majd mindent, csak a Csali csárda cégére hivalkodik majd kicsit kövérkésebb betűkkel, alig fogod észrevenni, én is lassan tanultam meg, merre van, a hatvanadik leírás körül, képzeld, jöttem rá, hogy a Csali csárda nem a Benyovác-park előtt van, hanem utána, és nem zöld, hanem kék. Ne zavarjon téged semmi, te jössz a gyár után, a Csali csárda után, a tó bal partján egyenesen felfelé, mert ez a falu kicsit lejt, vagy emelkedik, attól függ, honnan nézed, fogod látni a nádast a partról, a fényeket a másik partról, a halak hórukkját, mohóságát, mohó halaink vannak, verandás porták balra, négy-öt fekvő rendőr, ezektől ne ijedj meg, jelölve vannak, nem magasak, és már kettőt, azt hiszem, le is szereltek belőlük, ott jössz tovább, az egyik verandás ház kerítésére ki van akasztva egy tábla, hogy „lókalbász”, ne ijedj meg, jössz tovább, ehetetlen, kemény, krumplis kolbász az, nehogy vegyél belőle, ismerem, össze is veszttem az asszonnyal, nem tudom, miféle lovakból csinálják, de nekem beletörött a fogam, ott látni fogsz egy kis hidat, amely egy kavicsos, először egy kavicsos útra terel, az aztán átmegy aszfaltba, arra jössz tovább, itt már be fog sötétedni, látsz majd jobbra egy kiskutat Mária Magdolna-motívummal, tetején egy sellő lány fenékkal a templomnak, akkor már a helyes irányban vagy, a telefonfülke mellett van egy kis köz, azon át kell jönnöd, egy sávós utcácska, síkatorocska, gyomos, kövecses, rázós, hajtsd be a tükröket, legalább

a jobb tükrödet, könnyen letörhet, különösen ha kinn játszanak a gyerekek a közben, ne légy fennhéjázó, óvatosan gyere, maximum negyvennel, és ha erre a pontra megérkezel, tehát a Czijáky-patika sarkán hívj fel, ott ülök és várom majd a hívásodat, innen már vezényellek, ne izgulj, benn vagy már a faluban, a tó jobb partján most már, ha felnézel, a házunk iránya észak, Zengő, és ha ott a fülkénél megkérdezel egy asszonyt, azt mondja, most ment el az esti gyors, akkor vagy helyben, pontosan abban a városban, amelyben én lakom, lógok, uralkodom.

